

Söderåsland

Uppmärkning: M.

Bokmärkt av

Uppr. 1930 Stockholm, Alvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2911

Digerdöden.

Sutarekulla var då som nu ingen vidare stor by. Det började spörjas mer och mer döe (död) bland folket. Det talades om att det kom till synes två barn med var sin kvast i hand. Där de sopade hela golvet, dog alla ut. I Sutarekulla där lämnades en bit. Där blev också två kvar, en ung dräng och en gammal gumma, efter vad som är i folkminnet ännu bevarat så fick denne dräng stanna i Sutarekulla för hela sin tid. Det var ont om manfolk, som kunde ringa Algutsbo storklocka. Han kunde ringa och ringa fick han.

2911

Gasta-tjänsten.

En mörk höstkväll stördes lugnet i prostgården i Algutsboda. Det var i prosten Sven Alguréns tid. Hans son, magister Karl Algurén, klädde sig, tog på prästkappan och krage och handbok i hand. Kommen innaför porten vid kyrkomuren blev han stående och hann inte varken dit han ämnade eller dän därifrån. Om en stund anade prosten oråd. Jo, kommen ner åt porten, fick han se sin son, magister Kalle Algurénstå som naglad fast. Han läste honom fri. Han fick gå hem. Sven Algurén gick så in i kyrkan. Då fick han se sin företrädare, Karl Anders Molinstå för altaret och göra altartjänst. Han var klädd som präst. På huvudet hade han nånting, som liknade ett stort vagnshjul. Till åhörare hade Molin kyrkan fullsatt av gastar, spökmänniskor. Algurén sa då så här: "I hopp om att du nu efter döden ej finns bland de osaliga till-säger jag dig ~~NÅKAK~~ härmad och även dina åhörare, att ni i den

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

---

helige treeenige Gudens namn genast lämnar denna kyrka." Detta skedde, dock ej så jämt frivilligt. Spökprästen och hans åhörare drevs ut genom lilla kyrkodörren nere vid läktaren. Den dörren var sedan tillbommad ända till prosten Hörberg kom till Algutboda. "Ja, Algurén", sa folket, "han kunne. Han hade vatt i Nissa-skolan i Wittenberg."

Trollkunnig gubbe.

Jag, E.Svensson, såg många gånger smeden Rungren. Han var av alla känd som en farlig trollgubbe. Särskilt minns jag en gång. Det var ett äldre fruntimmer som skulle sätta upp väv o väva. Hon var ingen nybörjare. Sölna och skea då gick, men så fort hon slog ett slag med lat, brast trådarna. Hon sökte och fick hjälp, så det gick å väva ner väven, men då va lättare sagt än gjort.

Ja, Rungren var hemsk. Att se ögonen var som eld. Och dragen var hemska. Sin förmåga att spela fiol (elvaleken m.m.), ja, det fick han, när han tog en bit av hjärnan av en, som hängt sig. Ja, så troddes att han hade förskrivit sig till den onde.

2911

För många, många år sen fanns det en sme, som hette Rungren, som folk påsto hadde svoat boaat. Sej te den onde. Så här låter dä. Dä va en bonne, som skool haa en vång beslaan o han had vatt o fråjt smeän, manga gånger o smeän han bara loffte. Men så en torsda i ellte veke sa bongen: "Nu så mö så ni vet att, gåa ja te smeän foä nu ska ja ha beskedd." Han gick te smeän och fick den beskedden, att om lörda kväll kl. 10 ä vången fäadi. Na de va leät en bra stunn på ettmedan, ja solen hols mä o gå nea ga bongen sjej i väg. Nää som han kom fram, så han så smeam, försto han, att dä va brått. Dä va hästar, som skulle skoss. Då va där nonn som to loss ett ben i sänner o to mä dej ing i smean. Nää skoningens va goadaa så satte di dit dä. Dä gick foatare. O bongens vang. Ja tötte sa bongen dä va 4, en om vatt hjul o att smeän själv beslo skaklar i bankalträ, o männ han höll på, talde han om elvaleken.

"ja denne smän den ä ja rädd föa", sa bongen. Isak i Sisselycka hade hört, att om häskosömmen tröt, för honom så smidde han sömm å fingerännerna, o Brännhåken i Moåkra han haad höat två historier om Rungren. Här får ni domm kort och gott. Rungren hade slatt va mä en sme i Läsbo, att han skulle krypa genom ihåligheten i en fäld furstock som låg i vägkanten. Han skulle ha en kanna bränving o $\frac{1}{2}$ pund fläsk för sitt besvää. Då kommer en å herrskapspiorna. Hong så, att han kröp utanå o ingte ijönom.

6
2911

Dä sa hong te domm, som sto där. "Han vänner syn på er. Han kryper utanå." I dässamma baaa (bar) hong sez te, som hong hade väat i möe vatten kippeskodd. Då sa de tena: "Han har vänt syn", men hong sa ingenting. En lång ti etter sa hong: "Fy föa, en sånn sme. Honom är ja lika rädd föa som den han haaa svoatt bott sez te."

Så en kväll skulle han spela fiol o elvaleken o ongdommen skulle dansa i en drängstuga. Klockan 9 på kvällen skulle de börja. Ja, där kom ongdom, mycket ongdom, o smeän kom. Sin fiol hade han unner högra armen. Dä ble hälsningar te höger o vänster laget om, o smeän han gick å satte sig i matposavråen och knäppte på fiolsträngarna, o de klingade o dä lät bara "dä". I denna stora drängstuspisen ellades mä nyhugget töre. Rungren spelade opp. "Dä ä näckens polska", va det någon som sa. Ho som ~~EM~~ helst dansade. Dansade gore de så svetten lackade, o roligt hade di. Farten i mänsiken och takterna blev mer o mer ökad. Då var dä nån nere ve dörren, som sa: "De ä älvaleken". - "Ätt som de va, lät dä: "Nu ä Anna Värme kommen". Hong va hållen för å si dä inte andra så o höra de inte andra hörde. En röst i mängden: "Go kväll, ska vi dansa Anna." Hon sa då nånting knappt hörbart o började dansa mä en av Stånggrens smeäns (ja, han hette gren). Ja dä va en å hans drängar o di bodde i Labbet alla smedrängarna. Denne drängen, så folk, va från Rapudden o hette Trans August, o di dansade polska. När deras dans var slut, gick Anna Värme ner

2911

åt dörren och ställde sej. Rätt som de va, fick hon en skakning. Då sa de tena: "Ä du rädd eller va fattas i daj?" Då pekade hong åt drängstuboret. Då va då non som sa: "Dä ligger ju en stor hunn unne. Öjnen brinner i ann.!" "Här dansar ja inte mer i kväll", sa Anna Värme. "Ja, du som ä född missomersnatt, du ser väl nånting", sa Kajsa Wallentin, men inget svar. Musiken spelade i ett allt vackrare tempo. Ja, de som dansade visste inte, va då skulle va. De bara höll takten. Men rätt som då va, sa nån av ongdommen: "Dä ä älvaleken. Stanna nu om ni vill stanna nån gång ingan solen går opp. Nu ä då på tiene värsen", o nåra minutter etter töckte de att stora boeret i drängstuan, stolar, kvastar, ja, alltsamman inte va väggfast utan dansade. Då ga de sej iväg, ~~hem~~ men en stor dräng från Fetbo, han to opp sin fällkniv o skar å strängarna för Rungren på fiolen. "Nu blir dä löst", sa drängen, "o nu ä du färdig för i kväll mä ditt spel", sa han. "Spelpengar får du en annan gång." Men smen han te, bara te. Dan ätter på medasrasten gick han tean mä två riksdaler. Då sa smeän: "Ja, då va bra betalt, men om du inte vetat förut, så, så va de älvaleken ja spelade och täck ska du ha för du skar å strängarna på fiolen, ella hade ~~hem~~ ja fått spela te soluppgång. Nu spelar ja inte elvaleken mer (kanske hemma i Algutsboda.)"

2911

Trollkunnig gubbe.

Trollhåken kallade de gamle honom. När han kom oppåt norrböjden, vä dä ingen, som tores lätta honom gå hem ohjälpen. Dä hade de jort förr, men dä va då, dä. Han kunne möö, han. En gång to han kräkatuan frånen bonge i Västra. La di på en kalv, feck han slekesjukan, sen ble han sämmer o sämmer fö vaa da som gick. Fåan åt ollen å sej, å koana va som de vatt opp-torkade, o hästen va dä som han vatt trötkörd, om han ingenting jore veckan igenom, och hönsen, ja, dä ble knappt ett ägg fö vaa nytänning. Men Jöns Olas Kalle han visste rå. Han bröjde dricka på tidebast och vänrot, skaffade en kniv, som va stälen och hemboren. Tog mä den dää bössan, som Boman på Skrivarehallar haad goat te å skjuta boatt villarpaskottet mä, o en huggorm haad han fått tag i, när han kom bettia en lördasmoan i tine veke. Mä en hemmsmidd snonavare, ~~YKKDE~~ goad hos sme Falltin, borade han ett

2911

hool i lagårströskelen. Dä stoppade han ner ormen, sen to han 17 skear tibast- och vänrotsdricka, 16 skea fick de storä kräken, o höns o toppen l ske ihop, o då svettades di så dä rok å dom. Ve ännen på loatalken sloo han nea den kniv, som va ~~XXX~~ stolen o hemboan, så skot han en skata o hängde övaa hästen, ritade ett kors utanpå framsian över fähudöan. Sen to han o glodde i en svartkonstbok, som vatt Stoltakärstings. Nää dä va goaat, to han o laddade, men va han la i, sa han inte, men att dä frestadade o göra dä. Jo, gå årsgång, ella ställa hem stolet ä ingenting mot detta, dä, o dä som söker maj. Dä sa han. Mea fick di inte uann. Så skot han, å dä va dä som dä röket å o u lagåan och Snickrakallens Frans, som va bleän te en dömelonsda i solopgång, han så en föjel, svart som en korp, som flöj i sör. O Jonsolas Kalle han svor te, för han så nånting han mää, o så sa han högt: "Fly mä ella motsols i norr ella söar, men en redij avskedshälsning ska du få", och däämä ble dä ett skott, som hördes över närapå hela norrböjden, o den ä mäte liten, o frå den tien ble dä smöa o kräkatua. Smöakitta i Klevtorp begrep inte hoa de bar sej åt föa alt bara vel mää, ja, dä ä som dä floje på domm."

10.

2911

Jultro och julsseder.

När kyrkklockorna ringt in helgen klockan tolv Julbrasan. julafton sattes julbrasan i den öppna spisen. Det skulle va granved, som smäckte, så fort den brann undan. Lades på mer ved tills kvällsvard ätits, och julpsalmer lästs eller sjungits och någon julläsning. - Sådant bordet var dukat, sådant det var, när de hade ätit, Julbordet. skulle det stå. "Dä va föa de osynlie", som kom julanatt. Någon sorts ljus skulle vara tänt. Spjället fick inte skjutas julanatt.

Kom det tillökning i familjen, var det i askan i spisen märke efter en liten fot, vänd inåt. Var det en, som dog i familjen, var foten vänd bort.

Den, som gått årsgång redigt minst tre gånger, han kunde se alla ändringar, som skulle bli under året, om han tittade in genom gavelfönstret.

Kommande års händelser.

Årsgång.

2911

Spökeri.

För cirka 70 år sedan dog Håkan Persson i Söra-gårn veckan före pingst. Pingst kom tidigt då året, så de va möe snö, över kvartesdjupt. I rummet, där gubben lå dö, var två små-pojkar insläppta för å inte va i väjen när de skulle ansa å golvet (skura). För att inte visa sig rädda, nöp di i den döde och hoppade kring honom, där han lå på sofflocket. Han do i tredyngsfrossa. Den, som ansade å, sa te: "La ble, ni kan ble "letena" (gastkramade). Leta mi rätt på våastål ingen solen går nea." - På kvällen ble oro. Då hördes gubben neråt sjön och nätaboen. Dä smäckte i fiskakorgen o i den ask, där gubben hade dä, som skulle ge feskalöcka, tores di inte glo.

Gödelund
Frösön
Söder om Göteborg
Söder om Göteborg
Söder om Göteborg
Juli 1930

Uppslag av en folktale nr 12
Fröshäll
Götskonda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

2911

Staffan sjojje.

Staffans ridning enligt folkminnet i Algutsboda tycks höra till långt svunnen tid. Där var ett tillfälle, när "gäcken", det folkhumoristiska, fick gå för lösa tömmar och tyglar. Det var i de flesta fall en ridning, då det kunde bärta i väg var som helst, och det låg inte i folkmeningen något hinder för dem, som ville visa sig tafatt, dristig, djärv eller framfusig. Ritten skulle vara så snabb, som den ridande trodde sig till. Trilla å hästen eller nån annan småsak, ja det hetade alltid: "Han har reet Staffans sjojje." - Alltid reds mot kvällen.

13.

2911

Spökeri före dödsfall.

För cirka 55 år sedan en kväll nere på Sjöamåla en stun efter de gått o lagt dej, slo då te i stuväggen. Lillemma, som lå jämte sin mor, sa: "Va va då för nånting?" Äldstesonen, som var lite mera försigkommen, va kvick te å sä: "Dä va den onde." O de sa han högt. Men då lät då som många hundra spingklofta ramlat nea, från skollen o neåt trappen i fastan. Då te di allihop. Dan etter fick de veta, att morfar va dö. Han hade gått å hälsa på en syster, som bodde i Lingholt i en annan socken i östersör. Dä folket, den släkten, tror säkert ännu i da på varsel om de döda.

2911

Såd till gloson.

Vi går ner till år 1841 på hösten, månad augusti. Det var korn sätt på Stora Sinneråker över Klapperdalens. Neron Hasselön gick gångstigen dit. Det var ett halvt tjog skyrakäringar, som skar kornet med skära (att slå av korn med lie, nej, det var för nymodigt, ja, det gick inte, ja, så troddes säkert), och tomtarna skulle ju ha sina ax. Mot lagom kväll var åkerns skörd skuren. Det var bara till, ja, för lite till två, för mycket till en nek, men det blev kvickt avdömt. Du tar en nek intill renen, det andra skall glofsa ha. Det fick va oskuret, snodes till en virvel. Det var skördeoffer å Sinneråker till glofsa.

2911

Glofsa (glosa).

Vem va glofsa, vad menades med glofsa. Någon har jag hört kalla den gloson. Efter vad jag hört som en samfälld mening av ett flertal äldre personer, skall det finnas en person från Sörböjden, som sett glofsa. Han va född en skäratorsdag, just som solen gick upp. Han var född med segerhuva. Joragumman gick ett slag avigt och ett rätt kring stuan, satte ett stölet och hemboret elstål utanför fastedörren. Barnet var en pojke. Han såg glofsa, när han va på 8 året. "Hurdan va hong", frågte folk. "Ja, hong va konstig", sa han. "Hon va inte riktigt lik andra kräk. Jag tyckte, hong va onli, liknade nåt en stor gris. Rätt som de va forsvann hong."

16.

2911

Läsmöte.

Hos Henrik Johansson i Iggesryd, var tu-
ren att ha läsmöte hösten 1879. Detta var en stor händelse på sin
tid. Båda prästerna Hörberg och Wallberg och orgelnisten Sjölander
kom och nästan allt folk från hela roten. Det var inte mer folk
hemma än bara husvakt. När folket var samlat i god til, innan
prästerna och orgelnisten kom, vankades traktering över lag, alla
skulle ha fägnad, en tjock skiva bröd med smör och ost på och en
kilformig bit risgryns- eller stärkelsepannkaka, gott hembryggt
dricka fanns, det fick drickas efter behag. Så börjar då efter
denna taktering snart läsmötet. Präster och organist är komna.
Den stora bastanta lädersäck, vari kyrkböckerna förvaras, bärts in.
Alla böckerna läggs på sina platser. Bibeln läggs hos organisten.
Hos honom skall läsas innantill en vers i bibeln. Av prosten

blir alla, som är framlästa, förhörda i katekes och bibel. Var det några, som var kända för att hålla som det då kallades lekstuga (danstillställning) eller för dem, som besökte en sådan, ja, de kunde vara säkra på att få ett skarpt förmaningstal, ja, i svåra fall bannlysning. I regel blev allt folket från varje by framropade. Så blev det att läsa innantill först och utan till sen. Alla under 15 år fick läsa för pastor O. Wallberg. Han hade lite originella idéer för sin tid. Barn, som han tyckte, läste bra, brukade han ge konfekt eller en liten peng, om de nickade åt honom, när de läste. Det tyckte han om. Han var gammal redan då. Han hade en liten tunn, svart mössa på huvet ("Ja, si han frys", sa en del folk) Ja, så troddes, så talde domm. Tiden har gått. Alla är förhörda. Prosten förklrarar och talar över en bibelvers. Så är själva läsmötet slut.

Nu bestod merafton, bröd i skurna stycke med smör, kött eller fläsk på och dricka, men de nästa tog kaffe och en kringla till. När detta var överstökat, gick någon av de äldre hem för att se te att hoaa det sto te dää hemma, osså skol de komma igen å ta alla mä, som kon komma, alla barn och minderåriga fagnades vid ett särskilt ~~XXX~~ bord. Någon äldre haad oppsikt över och så te, att alla fick, så de va mätta o glaa. För de äldre dukades vid långbord. Vid bordsättningen gick både prästerna och öjanisten före, sin nära släktingar, så rotens bönder och torpare.

17

2911

18

Man och hustru satt i regel mitt emot varandra vid långbord. Alla rätter flyddes från den ena till den andre. Så fort en tallrik eller fat var tom, kom en nyfylld. Tryta fick då inte. Då haad vatt föa stoa skam. Dä had ble omtalt. Brännvin, nära reälla matsupar, fick alla, som ville ha av manfolken. Fruntimren fick ta dricka, om de va törstia. Nää då le mo slutet, kom dä mjölk å kräm å sen risgryns- ella stärkelsepannkak mä mos te. Nää måltien va slut, lästes bordsbön och sjöngs en psalmvers: "Så går en dag från vår tid och kommer icke mer". Ja, det var väl den mest vanliga. Den sjungdes mest. Ja, så va dä o tacka föa maten. Sen sköll dä va en pratstunn. Orgelnisten to mot vinpengarna, 6 öre skall dä va å varenda en, som va framläsen. Dä ble en stoaa hög mä koppar- o silverpångar, @ skol orgelnisten ha offer, o då va dä ingen, som vel va alla sämst. Ja, så va dä kaffe och kringlor. Sen va dä o tacka o gå hem, var te sitt. Allt detta är nu ett minne, allt har förändrats.

Läsmöte - ja, han ska läsmöte, ja dä va nänting dä. Va dä en bonge, som sto sez dåligt, kon då va så möa dä tåld. Hösten förut vest han sing dom, att näste gång, va dä hans tua. Ve kyrkan taldes di ve (andra, som så dom, sa då: "Dä ä di gobbar- na, som ska hä läsemöte häanäst") o alla som vatt för att förut, de vest om, va dä kostade. Ska dä va reditt, så kan ~~XXX~~ dä gå te trehundra. Dä va de många, som sa, men dä kom sällan på, men en gång på en bongati. Så näa dä va goatt, så vaa dä.
Skriv endast på denna sida!

2911

19.

2911

Gammal samlingsplats för ungdom.

Lundabacken ligger bredvid vägen Getasjön - Humblebäck. Den höjer sig mot vägen. Är bevuxen med lövskog. Ligger ej långt från Getasjö. Här har enligt saga och folktron varit en samlingsplats för ungdom under årets sköna tid. Här har lekts, dansats ringlek, enklek o.dyl. Avståndet därifrån och till Rostock holme är ej långt. Denna ort i Algutstvoda sockens södra del tycks vara tidigt befolkad. I förbigående får nämnas Kong Algots källare, som ligger i ett stenrös inte långt från denna Lunnabacke, som ligger där invid vägen, omgiven av sagans och folktrons mystik sen fordom.

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

2911

Skogssnuvan.

På Bodaskogsskogen fanns, så berättades i min barndom, en kólare, Klas Jansson. Han hade, talde han om, många gånger besök av skogssnuvan, men hong kom alltid åtter klockan 12 på natten. På framsian va hong som ett grant fruntimmer - en fin mansell - men på baksian va hong som ett urgrävt ekträ. En gång sa hong: "I natt kan du skjuta fågel, vysch, vasch", o då kom, o ja sköt möö bå tjäder o arre.

2911

Varulven.

I Högahults gård fanns för många, många år sen en dräng och piga, som var fästefolk, men en kväll var fjärde vecka var han som försvinnen. En söndagskväll han skulle komma, men kom inte. Hong va ute o gick o skoll möta ann, o rätt som då va, ve en stor hasselbuske kom då ett kräk, som va som en hund, men liknade en varg, o ve han sprang förbi na, högg han te i förklädt. Då gick sönder. Sent ~~XXX~~ på natten fräffte hong sing fästman, o då när hong så etter, satt då två likadna tråar, som i hennes söndagsförklä. Dom hade han oppi munn mellan framtännerna. "Jaså", sa hong, "ä du en varulv." Då sa han: "Ha vatt, men du bröt för trollningen. Nu kan jag slippa denna plåga, nu brinner ren vår kärlekslåga."

Från land
Myrlinge
Kalmarla
Myr. 1980

Myr. w. Grönblom Fr. 22
Grönblant C.
Grönblatt Gökända

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—♦—
Fr.

2911

Mylingar.

En myling, ja han kom alltid som en skol somna te på förnatten, då kom han söjanes. Ja, dä va som han hade floje på en, o nåa han kom, så va dä som täcket ella fällen had löfts av osynlia ~~KI~~ hänner o så la dä dära sez på bröstet o trökte, men en gång vaknade di te o fick tag i ett ellstål o flinta o sa: "Tål du lyse?" Då ga han se å, sen har han inte synts dää.

Fr.
Erikssonåla

Uppf. avs. Höstenskrift 1930.

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23.

2911

Maran.

Över stalldörren i Skogabo var en reäl spik
slaen i väggen. På spiken hängde en hästska o helst en gång var
måna, sko då dit en nyskuten skata. Si då va bra. Nu få hästarna
fre. En gång när ja lå på slinert hörde ja näa maran re hästarna.
Den skatan, som va då, va föa gammel. Ja kan si, näa ja vell,
hoa svetta hästarna va, näa maran reet dom.

25
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2911

Gastar.

"Rinkanissen" var en gubbe, som fick gå gast, för han flöttat äjmärke. Ibland om sena höstkvällar näa då va redet skomt, kon di si, ja, som en stoa gubbe, som gick o lyste, där linien ~~SKWANNA~~ skolla vatt, och folk tötte, att han sa: "Dä rätt, dä orätt." Så sär en del folk, han går än i da. Somma ser ann gå som en skugga, ingan dä redett ha skommat ner (han gastar).

2911

Karlsäng(vacker plats).

Mellan byarna Huvudhultö och Anemåla är Karlsäng, känd under detta namn sen århundraden. I sig själv en naturpark har den så långt känt är utgjort en tyst samlingsplats för många, särskilt unga personer. Lundakälla ligger i öster - söder ej långt därifrån. Platsen ifråga är ett naturens eget litet Eden i vackra sommardagar, fyllt av stämningsmättad naturpoesi.

Lund
Oppsökt unge h.
Brittanien
1930

Uppr. Knut Petersson
Kristiania

26
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2911

Binda näcken.

För den, som badade i sjöarna, här gäller det
Bodaskog sjö, skulle han kunna binda näcken. Dä gick sätte. Dä
letades opp en hög mä småsten, som skulle kastas på visst sätt.
Sonna stenar slo spekgädda men den, som band näcken, dä plumsade
däte på sitt egna vis. Dä visste di från de gamla, hur de låt.
Om näcken va bunden, va dä inte falitt o bada.

27

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27.

2911

Medel mot vilarpaskott.

Den, som räkade ut för vilarpaskott, kände sig sjuk och olustig. Att bota honom gick så till. Det skars en videgren, sen solen gått ner. Den hölls på fränsidan av ett krökblok o så sa den, som botade den sjuke: "Ja hugger, ja hugger." Då sa den sjuke: "Va hugger du ätter." "Ja hugger etter lott ditt vilärpaskott. Jag hugg in det i kröken på blocket." Sä sattes blocket vari det onda var inhugget.

28

28.

2911

Draken solar silver.

Hon är dö för länge sen, körkvärdens Rika.

I Hults oxhage såg hon en gång drakasilver solas. Hon kom och gick en liten gångstig, det var i närheten av en källa. Mycket enbuskar och någon hög gran och tall, som sto där å en sluttning mot källan o i alla enbuskar hängde silver men de mesta i ett stort ressel o i jämte däa reslet va varät ja så så bara tintrade dä o blänkte./Ja hade tänkt ta nätt mä näa ja sprang hjem, men de hade nog lyckats dåligt, för när så etter så satt där en fäjell som så ut ~~XXXXXXXXXX~~ som en stoa tuppe, och han glodde på mej och så ätter va ja to mej te. Jo, ja sprang så foat ja hinde o tald om dä ja så. Jo, de vel gä mä o si dä dära ~~XXX~~ silvret ja talde om, men dä va som försvunnet./Dä syntes ingenting, o sen vet ja mängen an, som ~~XXXXXXXXXX~~ fätt si drakasilver i oxhagen, men gamle Karl Nilsson han sa:"Ja vä mä en gång ve ett drakabo, dä va som en stor

Skriv endast på denna sida!

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ligghöna, som lå på skatten, o den va som den låg i en stoa kättel.
Dä va en som sa: "Vi gåa hem ätter den gamla spattmärren. Den ä
dä ingenting mä, den spänner vi före." Och di kom och spände före.
Alla skulle va tösta, men så va dä en, som inte kunde tja utan sa:
"Nu går dä loss", och därmed så på ett ögonblick va allt försvun-
net, dä tycks för alltid.

29.

2911

30.

2911

Dra björk.

På tal om dra björk, så ä denn gamla meningen
o dä mena ja, ska dä va så ska dä. (de onga skol ha en redi kvast
å dä skol dras björk te dää di va hemma sopa rent var vi sing döa,
och dä skol di ha kvastaris te å ungdomen). Den ena äran gör den
andra fal, o va dä så, att dä bjuddes på kaffe o nånting te dä,
så höggs björken opp te ve män lajet va samlat(ella så feck björ-
ken ligga ohuggen. Soppa om ni vill ella lätt att va.) Kajsa i
Sutramåla hon trodde och ville minnas, att hon hört de gamle sä
nää hong va barn, att om di onge inte fick björken huggen te ve,
fick di att krabbigt.(Ja, dä bå sas och troddes.)

2911

Källa med hälsobringande vatten.

Här i gären Huvudhultö (^{ön}) har sen långa tider tillbaka funnits en källa, vars vatten ansetts ha en hälsogivande kraft. Dess vatten har använts till såväl bad som att dricka. Källan ligger i en dunge av vacker lövskog. Enligt folktro hade detta vatten sin största läkekraft, om det kunde tagas hem, så ingen visste eller såg det. Det finns personer, som har sett folk, både unga och gamla, bära hem vatten från denna källa i ön. En rätt lång tid var där hus byggt för dem, som ville dricka och bada, men nu är huset borta. Källan är nu åter folktrons och mystikens gamla reätta källa.

I mälard
Uppsvidinge bid.
Algutsboda Sm.
Maj 1930

Uppsl. av A. Holmström
1930. Eriksson 32

Herran av Aspkullen
Torsås, Algutsboda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32.

2911

Odins jakt.

En mörk höstkväll i slutet av oktober var vi ute och gick. Så fick vi för oss att gå sidesom rätta vägen, åt Aspkullen och den höga åkerrenen i gården ängagärde. Om några ögonblick var det, låt det, kändes det som hela luften kommit i uppror. Det brakade och dansade, vejade i bara luften som av hundradetals hästar. Det ryckte och slet i asparna på kullen, som om de skullat slitas upp med rötterna. Det tycktes som åkerrenen där den gamle visste var ett drakabo kom i skakning eller dä ingen blåst att tala om. När jag kom hem, sa mor te mej: "Dä va Odins jakt du va ute för. Kör om i ellsmörjan, lägg två bränner i spisen och skjut spjället."

33.

2911

Årsgång.

Vi hade en gång en slätterkar, som vi höll på å bli förskrämda för. Ja minns det så väl. Det var i slättern. Han talade om årsgång. Ungefär så här. När jag var vid då vägkorset, då såg jag ett fästfolk vila, ja, ni vet di är gifta nu och då gick kvickt. - Där Härpärkavägen tar å, där kom Sven Johna och körde, som han had stolen hästen o bära lit ät va då en stoa svatta haonn, den så han inte men ha så ann å tänkte: "Dä va märkligt." Detta va på förasommaren o ingan Mickelsmäss hade han kört ihjäl sez. Dä va en kväll, näa han körde hem tomme frå stationen. - En gång vid en änavila tiltade han sig omkring på slättralaget och då sa han: "Ja, nu i da ä vi åtta, men då blia snart ändrat i den gären blir de snart begravning. Och mycket riktigt. Tre veckor därefter tog döden en släktling, en studerande, som var mä o slådde.

2911

Vätten.

Det var i min ungdom. Jag hörde Frans i Al-gutbodaö tala om ett besök av en vätte. Hans far satt och rakade sig. Jag tror, det var en lördagskväll. Rätt som då va, fick far se en liten gubbe stå på golvet, o han sa te far: "Du hade kunt lätt mej bo i öa-ren menstine te våren. Du to renen i höstas o ja ble husvill nu sen dess." - "Gack dit du e kommen ifrå", sa Franse, ella tar ja te kniven på dej lelle stackare. Ja föressten kan du få se hur han ser ut ming rakkniv", o så to han å vände blaet åt honom. "I hela ming tii", sa vätten, "har ja inte sitt maken o som du bär dej åt", sa han, "gör så, gör så." Då skar Franse etter ann. Ja, så töckte han, men i stället skar han själv. Ja, te sist så hur han vänd kniven, så skar han själv. "Ja, ajö mä daj", sa vätten, "i Öa ren to du husen ifrå mej, nu flöttar ja te Söra Åby."

2911

Jorälven.

Min mor talde omm det för mej, när ja var barn.

Dä va en söndagsmoan rätt så bettia. Dä höades dåna i joren så
önlitt å ingan vi visste nå vidare, så börjaðe vattnet o rinna
över ve gatbrunn, o dä to te, värr o värr, o te å börja mä, va dä
ingen som försto vacken va dä va älla ho di skol göra. Då va dä
nån, som sa, att Bomanskan på Skrivaféhall hade vatt mä en gång
o dämt för jorälven mä fjäderbolstrar, som tröktes ner i bottens
men ingan dess va dä en läst lösning över förste bolstern, ingan
han kastades, o ha dä gått förr, gå dä väl nu. När Bomanskan
kom, så sa hong högt, näa förste bolstern släpptes ner: "Täpp
nu som förr, gör inte torr."

~~36~~

2911

Få se sin tillkommande.

Två ogifta däkor bar sej åt ungefär så häa.
På ettermiddan en lördagskväll efter merafton skulle de träffas
hos den, som va äldst och talas ve. Dä gälde o tia (va tösta näa
de skool gå sta) o boo höra o si. Men dä va inte föan solen gått
nea, de skulle gå om två väjskäl och en väjkorsning. Där skulle
de gå motsols tre ~~sij~~ avigt och tre rätt vardera. Så stanna te
o va så stella, de kon. Så konne di få si en skömt, som liknade bli-
vande maken. Komna hem skulle di sätta fram 1 glas vatten, 1 glas
vin, inna klockan slo 12. Haðe blivande make tatt vatten, fick de
en nökter, ella fick di en, som söp.

37.

2911

Spökeri.

Ja, då vattbettia en mångdasmoarn, klockan
va knapt 3. Ja had spänt föa, o läst lasset gore ja på kvällen,
föa ja vel sta åt Ekbergs torg, då fanns på den tien. Pian hong
skul lysa. Rätt som de va, sa hong: "Höade ni nånting? Så ni lyset
neåt prästbröten te?!" Som hong sa de, va deä som nånting ja vet
inte va, had snorrat kring lasset aldeles som värvillan. Pian
hong ble sjuk. Hong lå i 2 da, änna te hennes moå kom. Hong to
en håasudd o tände ell på o rökade henne inni näsan. Sen kryad
hong te. Ja ~~KWAKKEX~~ höade ingenting utan ja körde på mitt håll.
Ja spottade genom betselen tre gånger. Åka, ja, de fick ja redit.

~~38~~

2911

Regnbågen.

Monga gånga, näa ja va liten, sa moa te me, näa
ja så rengbåjen: "Se du, Franse, dä boat gåa rengbåjen nea å sujer
vatten." Nä ja va bleän stoaa, va ja en gång i Kråkjää gåa o dä
fick ja redett se ho dä så ut o hoaa dä gick te, näa rengbåjen
sujer vatten. Dä va på fråsian åt Siggajär te. Dä va nånting som
kom nea te vattenet o i vattenet ble en sån oro, dä snorrade, dä
dånade o dä dros opp som en stoaa hööku, och den sken, den mä som
rengbåjen. Gamle Håken kom: "Si du Franse", sa han, "så sia dä ut,
nää rengbåjen sujer vatten." Grant va dä.

39

2911

Läsmöte i Hultaqvarn 1843.

"Har ni nånsing hört sådant?" sa soldat Karos Maria, när hon talde om bara förberedelsen till detta läsmöte. "Di ska skura å allting, golvet, väggarna o i taket o på golvet ska di strö så mö finhackat granris så golvtiljorna inte ska syns, och i köket, där de har brännvinspannan, tesättkar o költina, ja, di arma människorna, di lätter inte bli dä heller. Dä drar di iväj mä oppåt Johansa-gata. Bränt, te läsmötet ska bli, har di gjort, så reditt brännvin han di menstna 30 kannor, ja han har mön ätter-lack(?) mä", sa Karos Maria, när hon talde mä Svens på Bolstrarne om läsmöte hos Petter Hols i Hultaqvarn. - Petter Hols, eller rät-tare Håkansson för Hols var hans namn som lantvärn, styrde och ställde själv. Här får vi en liten inblick i va saken gällde. Han hade bröder, systrar, svågrar och kusiner och sösknabarn.

40
2911

Att hans läsmöte skul bli sämre än dom di holt i Mansamåla, Bökvara, Fesksjö eller Bälshult, då kom då aldri i fråga. "Nehe", sa han och stötte te hatten, o hatten va gjord i piskad ull, å en hattmakare Strandberg had gjort hatten. Han prutade på Eriksmåla sommarmarken o på höstmarken köpt'an hatten för 3 riksdaler banco.

Dä värsta som va, så va då o vänta Palmann. Hong had utskoana bilder och figurer i trä o en boste. Näad hong kom, då feck de talas ve, om de skoll va mä kattfot ella blommor älla ho di vel ha at på väggarna. Tapeter gångnades inte då. Sven i Kårahylt had vatt däa o talt om tapeter av p pea, som va te å klistra fast, där di skol ha at, men honom dä skrattade de åt. "Te straff föa att han juar föa oss, sköll han ha drank i en påse, om vi had", sa Klackens Tilda i Lassakärr o Kajsa på Lustebäcke töt däamma. "Dä kan Sver tro själv, om han rår mä", sa di o grinade åt an. - Som en lättnad kände alla, näa di feck höra, att Palman goat fäaditt. Dä ble mä kaftfot på väggarna. Taket va i orning, o hela golvet inge hade Massa-Stina i fattistuan skotat å mä en jämspae, så nu skol di ta te vatten o aska o bra björkrisakvast o gno mä å sen skölja å. Sen va dä fäadett. Granriset skol inte strös föan läsemötadan, o dä va en torsda. Läsmötabrot va bleät bakt, bå rågbrö o limpor o floasävat sektebrö, den stora soen va slaktad o den däa 13-kvarters oxen från Bränn-Håken i Grumjära, drickat va bröjt. Fruntimren börjte sä, att di had at

2911

Å oaning. Dan föa dan förut, o dä va en tisda, rätt så bettia på
dan o Petter satt på sin kista fram ve boat o to sej själv, o kom
dä nån så feck den en sup.

Dagarna går och förberedelserna måste göras
unnan. Allt ska va redett. Bå prästerna ska ju komma o oljenisten
Gasslander. Han va inte en vanlig oljenist. Han kon spela åskadonner
på dä oljeverk, som Masse i Berjet o prosten Karl Anders
Molin processat om bå läng o väl. Ja, dä skol komma många, många
frå Spismåla, Hovhult, Bostorp, Grevshult o flera gåra, o soldater
Glans, Stark, Fur, Karo, Kling, Hell, och di brukte dra mä sej
båssmän, båssman Skuta fän Skutery i Vessvåra socken. Han levde å
å gå på läsmöte om höstarna. —"Ja", sa Petter Hols, "Brö och fläsk
te dä ska di få så mö di vel ha o bränving o redet maltdrecka
te första fägnad, o sen näa di ha läst en stunn o prästerna och
oljenisten vill rasta, då ska de få äta så mö di tya, hel roten,
ja om så själve Rackare-Ola komme, så skol han få, fast näa dä
å läsmöte, finge han stanna inganför döarna o int gå fram te
boat. Klacken som bor i Lassakärr o Vargakallens Johannes o
Brännolans Kalle o Gnoahåkens Isarell, di å inte mö likare, så
komme de, så finge di fägnad på tallrik, om di komme."

Ja, så va läsmötadan kommen o folket mä, o
släktingarna Kal i Mansamåla, Sven i Belshult, Isak i Fesksjö
o Gustav frå Bökvara, o di had fruntimren mä saj. Tre sorters brö

Hh

2911

o dricka o kött o fläsk o smöa o ost bas ing, o släktingarna laja-dete o ga alla fägnad på trätallrikar o de sjyngade på o äta. Prästerna bå två skol komma o oljenisten Gasslander, o di kom mä. Körkböckerna o en stoa bibel bas ing o läggs på dää stora boat. Prästerna och oljenisten ble kviækt fääadia. Di älste fick läsa föa prosten Algurén, de yngre för Magister Kalle, som folk kallade honom. Si gamle Tore Sjöstrann i Åsjavöl han börjt o va föa gamel. Under förhöret fick di bå ris o ros. Kajsa i Spismåla sa prosten te: "Nu läs du rasanes, du ä ju öva hela storkatkesen o läs."

När de lästte en treding å roten så to di rast bå prästerna och oljenisten. Hos honom fick di läsa i bibelen och svara, näa de kom fram te prästerna. Men unnan mä dä nu. Nu skol alla ha mat, o di feck mä teskoat o fääaditt på en talrik. Näa tallrikarna tröt, fick di ta sing mat i hännerna och gå och sätta dej, va de kom. Si dä mönna folket, och stuan va int så faligt stoa, men sa Pette Hols: "Ä dä hjäraromm så blir dä husaromm." O dä ble att. Så börja läsningen o nu höll de på, så de had bara Bostorp o Grepary igenn. Nu tar vi en skumrast ingan vi lyckta, å dä ble ett mellanmål. Bo bränving o drecka o sänkbier kom. De få di, som vel. Å manfolken va dä många som to bränving, o somma to o blannade. Fruntimren to bara dricka. Nu börjas läsningen och nu ska de börja igen, nu ska di löckta, o dä geck på en timme. Körkvärdens Karin läsa bra o så Nämndemans, o dä va bara en

43.

2911

som skrevs på socknens slut. - Så dukas det stora långboet. Prästerna o äljenisten fick varsett ljus, men sen räckte de int te o få så möe. Rykande nykokt kött o fläsk in. Nu skal den stoare förskärskniven fram. Prosten skar te allt som dä skol va å söjlett. Boasättningen börjas. Dä blir prästerna o oljenisten o sen släktingar o körkevärdens o nämndemannens o garvarns o en, som hade en lingoljepress i Söra Åby, sen ble dä inte så rankigt. "Sett som ni få rum", sas dä te, o alla som va gifta satt mittemot varandra, o ljustakarna di tröt, men talgljusen gick ju o klämm om mä en fällkniv. Alla sitta nu till bors. Fat med sojel o bunkar mä våtvaror o brö o kniv te dä, ja, dä flyss ikring fåå den ene till den andre, o så taldes dä om historier. Nisse-Tildas Johan had vatt mä på läsmöt i Fesksjö o satt o pratat. Snusdosan mä näspris bjudeſ på å en som va från Werksjö, fesk hade de fått, o han trod väl dä va pepar, han to dit o han rörde ihop att, men maken te fesk te o smaka, nä alri så många läsmöt ja vat på, sa han. - Bränving, hembränt, fanns gott om, o di to mä o dä, så dä bå höades o syntes. O alla, som vatt mä, så sa di sen ettåt: "Ja, di trehundra fick nog Pelle basta."

Nää dä va redit slut, ga di sej i vaj. Prästerna och oljenisten o sen allt ätter som de ble fäädia. Släktingarna ble te dan ätter. Di skol talas ve om så mö, o fruntimren de had sitt o prata om.

44
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När trasten sjunger i lövträdens kronor,
sjunger han över sådana gamla minnen, jo, då gör han utan att veta.

44
2911

Svin

Hägginge Ad.

Kerimåla s:m

1930

Näcken.

Ming far hette Singnal o då bodde han på Lää
och han brukte feska i sjön Lää. En gång när han va ute o metade
o fick bra napp. Bara aborrar tötte han då va han to å kroken å la
i korgen. När han hållit på en stund och skol si åtte, så fick han
si en liten gubbe kasta i fisken i sjön, så fort han dro upp. Nää
han tald om att, sa han, att då va näcken. "Anten ska du hän ella
binger ja dej", sa han o kastade en neckasten i sjön. Dä ga näcken
sej iväg o aborrarna, ja, dom to han mä saj.

Skriv endast på denna sida!

Myst. Arvid Koler som -45
Kerimåla.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

W.
2911